

ERNST JÜNGER
ÎN FURTUNI
DE OȚEL

Traducere din limba germană, prefață și note de
Viorica Nișcov

Capitolul 1

În tranșeele de cretă din Champagne

Trenul s-a oprit la Bazancourt, un orașel din Champagne. Am coborât. Ascultam cu incredibil respect ritmul lent al mașinării frontului, o melodie care, de-a lungul multor ani, avea să ne devină familiară. Mingea albă a unui șrapnel se pierdea foarte departe sub cerul cenușiu de decembrie. Suflul bătăliei adia spre noi, înfiorându-ne straniu. Presimțeam oare atunci că, în zilele în care mârâitul sumbru din depărtare avea să izbucnească în bubuitul neîntrerupt al unui tunet, aproape toți dintre noi aveam să fim înghițiți – unii mai devreme, alții mai târziu?

Părăsisem săli de curs, bănci de clasă, ateliere, și în câteva scurte săptămâni de instrucție ne contopisem într-un mare corp entuziast. Crescuți într-o epocă de siguranță, nutream cu toții dorul de neobișnuit, de marea primejdie. Așa încât războiul ne-a prins ca o beție. Pornisem sub o ploaie de flori, într-o atmosferă îmbătătoare de trandafiri și sânge. Războiul trebuia să ne aducă grandoare, forță, solemnitate. Ni se părea faptă bărbătească, luptă voioasă de trăgători la țintă pe câmpii înflorite, înrourate de sânge. „Nu-i moarte mai frumoasă pe lume...”¹ Ah, numai să nu rămânem acasă, numai să putem participa!

¹ „Kein schönerer Tod ist auf der Welt”: primul vers dintr-un cântec soldătesc foarte popular, inspirat de o compoziție a meistersingerilor din secolul al XVI-lea, în versiunea remodelată a lui Karl Wilhem Götting (1793–1869), clasicist și specialist în literatura germană veche.

— În coloană de marș, adunarea!

Fantezia încinsă se domoli în marșul prin pământul greu, argilos din Champagne. Ranița, cartușele, pușca apăsau ca plumbul.

— Pași mici! Strângeți rândurile!

În fine, am ajuns la locul de cantonament al regimentului de infanterie 73, în satul Orainville, unul din cele mai sărăcicioase și mai prăpădite așezări din zonă, alcătuită din cincizeci de căsuțe ridicate din cărămidă sau piatră calcaroasă în jurul unui domeniu seniorial, închis de un parc.

Pentru ochiul obișnuit cu ordinea orașelor, mișcarea de pe ulița satului oferea o priveliște ciudată. Se vedeau doar puțini civili, plini de sfială și zdrențăroși; peste tot, soldați în tunici purtate, uzate, cu fețe tăbăcite de intemperii și încadrate cel mai adesea de bărbi mari, care hoinăreau agale sau stăteau în grupuri mici în fața intrării caselor, primindu-ne, pe noi, cei nou-veniți, cu strigăte glumețe. Pe un drum spre ieșirea din sat era amenajată o bucătărie de campanie, de unde se ridica o mireasmă de supă de mazăre și în jurul căreia clămpăneau marmitele distribuitorilor de hrană. S-ar fi zis că viața se desfășura aici mai apatic și mai lent. Impresia era accentuată de începutul de decădere a satului.

După ce am petrecut prima noapte într-o șură imensă, am fost împărțiți în curtea castelului de către aghiotantul regimentului, locotenent-majorul von Brixen. Eu am fost repartizat la compania a 9-a.

Prima noastră zi de război nu avea să treacă fără să ne lase o impresie hotărâtoare. Stăteam în școala în care fusesem încartiruiți și ne luam micul dejun. Deodată s-au auzit niște zguduituri surde detunând în apropiere, în vreme ce din toate casele se năpusteau soldați spre intrarea în sat. Le-am urmat exemplul

fără să știm de ce. Din nou s-au auzit deasupra noastră ceva ca un fâlfâit de aripi și o vâjâială stranie și nemaipomenită, care s-au stins apoi în vacarmul unui trăsnet. Totul mi se părea cumva ridicol; ca și cum ai vedea oameni făcând lucruri pe care nu le prea pricepi.

Imediat după aceea au apărut pe ulița pustie a satului grupuri sumbre, târând după ele, în foi de cort sau ducând pe mâinile încrucișate, mici baloturi negre. Cu un sentiment de irealitate, curios de apăsător, am fixat o siluetă și roind de sânge, cu un picior rupt straniu, bălângănindu-i-se pe lângă corp, și care scotea neconținut un strigăt răgușit de „Ajutor!” de parcă moartea bruscă l-ar fi strâns de gât. A fost dus într-o casă la a cărei intrare flutura steagul Crucii Roșii.

Ce-a fost asta? Războiul își arătase ghearele și-și lepădase masca bonomă. Era ceva așa de enigmatic, așa de impersonal! Abia dacă te gândeai la dușman, această ființă misterioasă, vicleană, aflată pe undeva, dincolo. Situată cu totul în afara experienței noastre, întâmplarea ne lăsase o impresie atât de puternică, încât era nevoie de efort să pricepem corelațiile. Era ca o apariție fantomatică în miezul luminos al zilei.

Un obuz explodase sus, pe portalul castelului, și împrôșcase cu un nor de pietre și schije intrarea, tocmai când ocupanții locului, speriați de primele împușcături, se revărsaseră pe drumul spre ieșirea din sat. Făcuse treisprezece victime, printre care și Gebhard, maestrul muzician, o figură binecunoscută mie de la concertele de promenadă din Hanovra. Un cal pripornit simțise primejdia mai devreme decât oamenii, se smulsese din laț cu puține secunde înainte și galopase, fără să fie rănit, în curtea castelului.

Cu toate că din clipă în clipă se putea trage din nou, sentimentul unei curiozități irezistibile m-a atras spre locul nenorocirii.

Lângă zona nimerită de obuz se legăna o mică firmă pe care mâna unui glumeț scrisese cuvintele „La colțul cu obuze”. Castelul era deci cunoscut ca loc primejdios. Bălți mari de sânge înroșeau ulița; căști și centiroane găurite zăceau primprejur. Poarta grea de fier a portalului era zdrențuită și găurită de schije, borna de protecție, improșcată de sânge. Îmi simțeam privirea fixată de această priveliște ca de un magnet; totodată s-a petrecut în mine o schimbare profundă.

Discutând cu camarazii mei, am observat că acest incident domolise mult entuziasmul războinic al unora dintre ei. Că acționase puternic și asupra mea o dovedeau numeroasele iluzii acustice pe care circulația fiecărei mașini ce trecea le transforma în fâlfâitul fatal al obuzului aducător de nenorocire.

Ceea ce avea, de altfel, să ne însoțească de-a lungul întregului război, această tresărire la orice zgomot brusc și neașteptat. Fie că trecea huruind un tren, fie că o carte cădea pe jos, fie că răsuna un țipăt în noapte – de fiecare dată inima se oprea o clipă să bată însoțită de sentimentul unei mari și necunoscute primejdii. Era semnul că stătusem vreme de patru ani în umbra deasă a morții. Atât de adânc se manifesta trăirea în teritoriul întunecat din spatele conștiinței, încât cu fiecare tulburare a obișnuințelor, ca un gardian avertizor, moartea țâșnea în poartă precum la acele orologii pe ale căror cadrane își face apariția la fiecare oră cu nisiparnița și coasa¹.

¹ Această comparație dezvoltată, aglutinată cu un simbol, care contrastează singular și imprezizibil cu discursul „nud”, direct, în stil de cronică al restului cărții ar reprezenta o influență a imaginilor expresionist simbolice ale lui Alfred Kubin (1877–1954: ilustrator de carte, gravor, scriitor austriac), frecventat de Jünger și pomenit de el nu o dată în jurnalele sale (Martin Meyer, *Ernst Jünger*, Carl Hanser Verlag, München, Viena, 1990, p. 23).

În seara aceleiași zile a sosit clipa mult așteptată când, echipați cu poveri, am pornit spre poziția de luptă. Drumul nostru, trecând printre ruinele satului Bétricourt, care se înălțau fantomatic în semiobscuritate ducea spre o casă forestieră singuratică, ascunsă în păduri de brazi, spre *Fasanerie*, unde se afla rezerva regimentului, căruia până în această noapte îi fusese repartizată și compania a 9-a. Comandantul ei era locotenentul Brahms.

Am fost luați în primire, împărțiți pe grupe, și ne-am pomenit curând în mijlocul unor camarazi bărboși, cu cruste de pământ pe ei, care ne-au salutat cu o anume bunăvoință ironică. Am fost întrebați cum arată Hanovra și dacă războiul se termină curând. Apoi discuția, pe care o ascultam cu lăcomie, s-a învârtit scurt și monoton în jurul terasării, bucătăriei de campanie, segmentelor de tranșee, tragerii cu obuze și altor chestiuni ale războiului de poziție¹.

După o vreme a răsunat în fața ușii colibei în care ne adăposteam strigătul:

¹ De reamintit că războiul de poziție sau războiul de tranșee, spre deosebire de războiul de manevră, era acela a cărui strategie consta în protejarea propriei poziții și în încercarea repetată de străpungere a liniilor inamice. Combatanții se adăposteau într-un sistem complicat de tranșee bine consolidate și șanțuri de comunicație, construite de-a lungul liniilor de front și protejate de rețele de sârmă ghimpată. Războiul de acest tip, favorizat de progresul tehnic al armamentului militar (mitraliere, tunuri, obuziere, tancuri, avioane), era mai mult defensiv și ducea frecvent la o înghețare a conflictului și la epuizarea reciprocă a adversarilor. Marele Război a fost, până în primăvara lui 1918, război de tranșee. În cazul asalturilor, pierderile erau enorme. Numai în bătălia pentru Verdun (21 februarie–19 decembrie 1916), considerată un simbol pentru lipsa tragică de rezultate a războiului de poziție, au pierit, au fost răniți și dați dispăruți în jur de șapte sute de mii de oameni. Iar în cea de pe Somme (1 iulie–18 noiembrie 1916) un milion de oameni.

— Afară!

Ne-am dus fiecare la grupa noastră și la comanda „Încărcați arm' și asigurați!” am împins în magazie, cu voluptate ascunsă, un încărcător cu cartușe de război.

Am înaintat apoi în tăcere, om lângă om, de-a dreptul peste câmp, prin ținutul întunecat, presărat cu petece sumbre de pădure. Din când în când răsuna câte o împușcătură răzlețită și o rachetă strălucea șuierând, pentru ca după o scurtă iluminare fantomatică să lase în urmă o beznă și mai adâncă. Țăcănitul uniform al puștilor și uneltelor de terasare, întrerupte de strigătul de avertizare: „Atenție, sârmă!”

Apoi brusc o cădere zuruitoare și o înjurătură: „Afurisit, cască gura, când dai de un crater d-ăsta!”

Un caporal se amestecă: „Liniște, ce dracu! Credeți că franțuzul are rahat în urechi?”

Înaintăm mai repede. Nesiguranța nopții, scânteierea rachetelor de semnalizare și pâlpâirea lentă a focurilor de armă produce o agitație care te ține ciudat de treaz. Din când în când, un proiectil tras la întâmplare trece șuierând, rece și subțire, spre a se pierde în depărtare. De câte ori, după această primă dată, n-am străbătut, într-o dispoziție pe jumătate melancolică, pe jumătate agitată, ținuturi moarte spre prima linie de luptă!

În fine, am dispărut într-unul din șanțurile de comunicație care, asemenea unor șerpi albi, se răsuceau în noapte prin poziție. Acolo m-am trezit singur și înfrigorat între două dâmburi, fixând încordat un șir de brazi aflați în fața tranșeei, în care fantezia-mi nălucea tot felul de forme, în vreme ce, din când în când, un glonț rătăcit se lovea de crengi și se rostogolea șuierând. Singura variație în acest timp aproape fără sfârșit a fost aceea că un camarad mai în vârstă m-a luat cu el și am

mers împreună, la pas mărunț, printr-un coridor lung și îngust spre platforma santinei din linia întâi, de unde ne-am îndeletnicit cu observarea zonei de operații. Două ceasuri am avut la dispoziție să încerc într-o groapă goală de calcar somnul epuizării. Când s-a crăpat de ziuă arătam palid și mânjit de pământ ca toți ceilalți.

Poziția regimentului șerpuia prin pământul calcaros din Champagne în fața satului Le Godat. La dreapta, se sprijinea pe o bucată hăcuită de pădure Pădurea Obuzelor, apoi se desfășura în zigzag prin câmpuri uriașe de sfeclă de zahăr, în care străluceau pantalonii roșii ai atacatorilor căzuți, și se sfârșea în valea unui pârâu peste care noaptea patrulele țineau legătura cu regimentul 74. Pârâul susura peste stăvilarul unei mori distruse, înconjurat de copaci întunecați. Apele lui spălau de luni de zile morții unui regiment francez din colonii, fețele lor erau ca pergamentul negru. Un loc neliniștitor când, printre norii zdrențuiți, luna arunca noaptea umbre fugare, iar în murmurul apei și în foșnetul papurei păreau să se amestece sunete stranii.

Serviciul era obositor. Viața începea când se lăsa seara și toată unitatea trebuia să stea în tranșee. De la zece seara până la șase dimineața puteau să doarmă câte doi oameni din fiecare grupă, în așa fel încât reveneau de căciulă câte două ceasuri pe noapte, dar acestea se topeau, ajungând de cele mai multe ori la câteva minute din pricina faptului că eram treziți mai devreme, că trebuia să aducem paie sau să ne ocupăm de atâtea altele.

Fie făceau de gardă în tranșee, fie intrai într-una din numeroasele gropi săpate pentru santinele, care se legau de poziție prin drumuri lungi excavate; era un mod de protecție la care, din cauza situației periclitată a santinelor în cursul războiului de poziție, s-a renunțat curând.

Aceste gărzi de noapte, nesfârșite și obositoare, încă mai erau suportabile pe vreme senină, chiar și pe ger; deveneau însă chinuitoare când ploua, ca de cele mai multe ori în ianuarie. Când umezeala pătrundea foaia de cort trasă peste cap, apoi haina și uniforma, prelingându-se ore întregi pe corp, atunci erai într-o dispoziție pe care nici zgomotul surd al schimbării gărzii care se apropia nu o putea însenina. Zorii zilei se revărsau peste făpturi istovite, albe ca varul, clănțănind din dinți, cu fețe palide, care se aruncau pe paiele putrede din adăposturile picurânde.

Adăposturile! Erau niște gropi tăiate în cretă, deschise către tranșee, acoperite cu un rând de scânduri și câteva lopeți de pământ. Dacă ploua, continuau să picure zile în șir; un anume umor negru le caracterizase cu plăcuțe indicatoare pe măsură, „Peștera Stalactitelor”, „La baia bărbaților” și altele asemenea. Dacă mai mulți voiau să se odihnească în ele, erau obligați să-și întindă picioarele în tranșee, inevitabile capcane cu gheare pentru oricine trecea pe-acolo. În aceste condiții aproape că nu putea fi vorba de somn în timpul zilei. În afară de asta, trebuia să stăm de gardă câte două ore zilnic, să curățăm tranșeea, să aducem mâncarea, cafeaua, apa și multe altele.

Se înțelege că această viață neobișnuită ni se părea foarte dură, mai ales că cei mai mulți dintre noi cunoscuseră până atunci munca adevărată numai cu numele. Se adăuga faptul că aici, pe front, nu fusesem primiți deloc cu bucuria la care ne așteptasem. Oamenii în vârstă profitau mai degrabă de orice ocazie să ne ia de sus și, bineînțeles, să ne repartizeze nouă, „neastâmpăraților belicoși”¹, orice sarcină incomodă

¹ În germană, *Kriegsmutwillige* (*Krieg*, război + *mutwillig*, zburdalnic, neastâmpărat, îndrăzneț, voios), formație *ad-hoc* cu sens sarcastic, pornind de la *Kriegsfreiwillige* (voluntari de război). Observația îi aparține lui Henri Plard, traducătorul în franceză al cărții lui Ernst

sau neașteptată. Acest obicei, preluat încă din cazărmi, care nu contribuia la îmbunătățirea stării noastre de spirit, a dispărut de altfel în urma primei bătălii date împreună, după care, de-atunci, ne-am considerat și noi „bărbați în vârstă”.

Vremea petrecută de companie în rezervă nu era mult mai plăcută. Locuiam la *Faisanerie* sau în Păduricea Hiller, în bordeie acoperite cu crengi de brad, al căror sol plin de bălegar emana măcar o căldură plăcută de fermentație. Uneori ne trezeam în băltoace adânci de un țol. Deși până atunci nu cunoscușem decât din auzite „mă sfâșie durerea de oase”, am simțit chiar după câteva zile de umezeală pătrunzătoare dureri în toate încheieturile. În somn am avut o senzație de parcă bile de fier îmi alunecau în sus și în jos prin membre. Nici aici nopțile nu erau destinate somnului, ci erau folosite la adâncirea numeroaselor tranșee de apropiere de front. Într-o beznă completă, atunci când franțuzul se întâmpla să nu lumineze, trebuia să ne ținem, cu siguranța lunaticilor, de călcâiele omului din față, dacă nu voiam să pierdem legătura și să rătăcim cu orele în labirintul tranșeelor. Terenul era de altfel ușor de lucrat; doar o pătură subțire de argilă sau humus acoperea stratul enorm de calcar, a cărui structură moale putea fi lesne tăiată de vârful securii. Uneori săreau scânteii verzi când oțelul dădea peste cristale de pirită, mari cât pumnul, risipite în rocă. Ele constau din multe cuburi aglomerate într-o sferă care, desfăcută, se înfățișa cu strălucirea unor licăriri de aur.

O rază de lumină în această uniformitate pustie era sosirea pe seară a bucătăriei de companie în dreptul Păduricii Hiller, unde la deschiderea cazanului se răspândea o mireasmă delicioasă

Jünger; cf. Ernst Jünger, *Orages d'Acier. Journal de guerre*, Christian Bourgois (edit.), Paris, 1970, nota 1, p. 17.

de mazăre cu șuncă sau de alte bunătăți minunate. Dar și aici era un punct întunecat: legumele deshidratate, ponegrite de gurmanzi „sârmă ghimpată” sau „pagubă-n câmp”.

Sub data de 6 ianuarie găsesc chiar în jurnalul meu¹ această observație răutăcioasă: „Seara a sosit târâș-grăpiș bucătăria de campanie și a adus o porcărie de mâncare, gătită pesemne din napi porcești înghețați”. În schimb, în 14 ianuarie, exclamația entuziastă: „Supă de mazăre delicioasă, patru porții delicioase, chinurile îndestulării. Am făcut un concurs de mâncare și ne-am ciorovăit în legătură cu poziția în care poți să înfuleci cel mai mult. Eu m-am declarat pentru statul în picioare”.

S-a distribuit din belșug un șnaps rozaliu, turnat în capacele gamelelor și care mirosea tare a spirt, dar nu era de lepădat pe vremea aceea rece și umedă. Tot așa a sosit și tutunul, dar numai din sorturile cele mai tari, distribuit însă în cantitate mare. Imaginea soldatului din acele zile, așa cum l-a reținut memoria, este aceea a santinelei, cu casca-i ascuțită, cenușie, cu pumnii vârați în buzunarele mantalei, stând în spatele ambrazurii și pufăind fumul pipei pe deasupra patului puștii.

Cele mai plăcute zile au fost acelea de refacere din Orainville, când dormeam pe săturate, ne curățam lucrurile și făceam instrucție. Compania locuia într-o șură uriașă care avea drept intrare și ieșire doar două scări de genul celor de la cotețele păsărilor. Deși clădirea era încă plină de paie, se aflau și sobe în ea. Într-o noapte, m-am rostogolit pe lângă cel de lângă mine și m-am trezit doar în urma eforturilor câtorva camarazi care mă supuseseră unor manevre puternice de stingere a focului.

¹ E vorba de *Kriegstagebuch 1914–1918 (Jurnal de război 1914–1918)*, Helmuth Kiesel (edit.), Klett-Cotta, Stuttgart, 2010.

Înspăimântat, mi-am dat seama că uniforma mea era carbonizată la spate, așa că a trebuit să umblu mai multă vreme într-o haină care semăna cu un frac.

Scurta ședere la regiment a fost suficientă ca să ne pierdem iluziile cu care pornisem la drum. În locul primejdiilor pe care speram să le găsim, am dat numai de murdărie, de muncă și de nopți nedormite a căror biruire ne cerea un eroism la care nu țineam prea mult¹. Și mai rea era însă plictiseala care pentru soldați e mai enervantă decât apropierea morții.

Sperasem să participăm la un atac; doar că aleseserăm pentru a intra în scenă acel timp nefavorabil când orice mișcare încremenește. Chiar și cele mai mici demersuri tactice erau suspendate în măsura în care amenajarea tranșeelor se consolidase, iar focul apărătorului sporise în forță distructivă. Cu câteva săptămâni înainte de sosirea noastră, o companie cutezase, după pregătiri slabe de artilerie, să încerce unul din acele atacuri parțiale la o distanță de câteva sute de metri. Agresorii, dintre care doar câțiva ajunseseră până la sârmele ghimpate ale francezilor, fuseseră culcați de aceștia la pământ ca pe un poligon de tir; puținii supraviețuitori, ascunși în gropi, așteptaseră noaptea, pentru ca, apărați de întuneric, să se târască înapoi, la poziția din care plecaseră.

¹ Deziluzia s-a instalat neașteptat de repede, chiar dacă ulterior, în focul luptelor, ea avea să fie depășită. La 8 ianuarie 1915, Jünger nota în jurnalul său de război: „Peste zi am făcut din nou de gardă în tranșee, slavă Domnului că azi vom fi schimbați. 60 de ore fără somn, în umezeală și frig, sunt nesfârșite. Încep să am ca odinioară în Algeria [e vorba de șederea, în cadrul Legiunii Străine, la Sidi Bel Abbès, între 8 noiembrie și 20 decembrie 1913, n.tr.] cu totul altfel de idealuri. O viață studentească temeinică, cu jilț și pat moale, un mic cerc de prieteni, fără legături prostești, excursii frumoase și cărți bune. Și o colecție de coleoptere.” (*Kriegstagebuch*, ed. cit., p. 12.)

Suprasolicitarea continuă a trupei venea și din faptul că pentru comandament războiul de poziție, în care forțele trebuiau altfel organizate, era încă un fenomen nou și neașteptat. Numărul uriaș de santinele și munca neîntreruptă la amenajări genistice erau în cea mai mare parte inutile și chiar nocive. Căci nu fortificațiile uriașe sunt decisive, ci curajul și vigoarea oamenilor care stau în spatele lor. Săparea tot mai adâncă a tranșeelor a cruțat poate de gloanțe câteva capete, dar a dezvoltat dependența de dispozitivele de apărare și nevoia de a fi în siguranță, la care ulterior avea să se renunțe cu greutate. De asemenea, eforturile ce trebuiau făcute pentru conservarea lucrărilor erau tot mai ample. Cazul cel mai neplăcut care putea interveni era când începea să se lase moina, atunci se prăbușeau, într-o masă terciuită, pereții de calcar ai tranșeelor, crăpați de ger.

Auzeam, ce-i drept, în tranșee șuierul proiectilelor, chiar primeam din când în când câteva obuze de la fortul din Reims, dar aceste mici incidente de război erau mult sub așteptările noastre. Totuși, uneori eram avertizați în legătură cu gravitatea sângeroasă care pândește în spatele acestor evenimente aparent întâmplătoare. Astfel, pe 8 ianuarie a căzut un obuz în *Fasenerie* și l-a omorât pe aghiotantul batalionului nostru, locotenentul Schmidt. Se spunea de altfel că francezul, comandantul de artilerie care condusese executarea focului, era proprietarul cabanei de vânătoare.

Artileria se afla încă foarte aproape de spatele pozițiilor: chiar în prima linie era instalat un tun de câmp, ce putea fi ascuns la nevoie sub foi de cort. În timpul unei discuții pe care am avut-o cu „capii prafului de pușcă” am auzit, spre uimirea mea, că șuierul gloanțelor îi neliniștește mult mai tare decât

explozia obuzelor. Așa e peste tot: primejdiile propriei profesii ne apar mai judicioase și mai puțin teribile.

La începutul zilei de 17 ianuarie, la miezul nopții, am strigat de trei ori ura în cinstea Împăratului și am intonat, pe toată lungimea frontului, un „Să trăiești sub cunună de învingător”¹. Francezii au răspuns cu foc de arme.

În aceste zile am avut o experiență neplăcută, care a fost cât pe ce să-mi încheie prematur și nedemn cariera militară. Compania se afla în flancul stâng și eu a trebuit să plec în zori, după o noapte de veghe, împreună cu un camarad, să facem gardă dublă în valea pârâului. Din cauza frigului îmi pusesem pătura pe cap, ceea ce era interzis, și mă rezemasem de un copac, așezându-mi pușca alături, într-un tufiș. Deodată am auzit un zgomot în spate, am vrut să pun mâna pe armă – dispăruse! Ofițerul de serviciu se strecurase pe lângă mine și mi-o luase fără să fi observat. Spre a mă pedepsi, m-a trimis, înarmat doar cu o secure, spre posturile franceze, la o depărtare de aproximativ o sută de metri – o idee demnă de amerindieni, care a fost aproape să mă coste viața. În timpul memorabilei mele gărzi punitive, o patrulă de trei voluntari s-a strecurat prin brâul larg de papură de la marginea pârâului și a foșnit cu atâta nepăsare prin tulpinele înalte, încât francezii i-au observat imediat și au tras. Unul dintre aceștia, pe nume Lang, a fost nimerit și de-atunci nu l-a mai văzut nimeni.

¹ *Heil Dir im Siegerkranz*; textul a fost compus în 1790 de Heinrich Harries în onoarea regelui Danemarcei, apoi prelucrat (1793) de Balthasar Gerhard Schumacher în onoarea regelui Friedrich Wilhelm al II-lea, devenind între 1795–1871 imnul popular al Prusiei, iar între 1871–1918, imnul imperial și un fel de imn național german. Se cânta pe melodia lui *God save the King*. Încercări făcute în cursul Primului Război Mondial de schimbare a melodiei au eșuat.

De vreme ce mă aflam foarte aproape de ei, mi-am primit și eu porția de salve de grup, atât de îndrăgite pe-atunci, așa încât ramurile salciei lângă care stăteam îmi şuierau pe la urechi. Am strâns din dinți și, de ciudă, am rămas pe loc. Am fost adus înapoi pe înserate.

Am fost cu toții bucuroși auzind că urma să părăsim această poziție și am sărbătorit plecarea din Orainville cu o seară strașnică de bere în șura mare. Pe 4 februarie, schimbați de un regiment saxon, ne-am îndreptat din nou spre Bazancourt.

Cuprins

<i>Prefață</i>	5
<i>Notă asupra ediției</i>	51
Capitolul 1 – <i>În tranșeele de cretă din Champagne</i>	55
Capitolul 2 – <i>De la Bazancourt la Hattonchâtel</i>	69
Capitolul 3 – <i>Les Esparges</i>	78
Capitolul 4 – <i>Douchy și Monchy</i>	92
Capitolul 5 – <i>Despre luptele zilnice ale războiului de poziție</i>	113
Capitolul 6 – <i>Preludiu la Bătălia de pe Somme</i>	133
Capitolul 7 – <i>Guillemont</i>	161
Capitolul 8 – <i>În Saint-Pierre-Vaast</i>	183
Capitolul 9 – <i>Retragerea de pe Somme</i>	196
Capitolul 10 – <i>În satul Fresnoy</i>	209
Capitolul 11 – <i>Împotriva hindușilor</i>	221
Capitolul 12 – <i>Langemarck</i>	239
Capitolul 13 – <i>Regniéville</i>	266
Capitolul 14 – <i>Din nou în Flandra</i>	279
Capitolul 15 – <i>Dubla bătălie de la Cambrai</i>	293